

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ПРОГРАМА
ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

СУМИ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агротехнологій та природокористування
Кафедра туризму

ПРОГРАМА

ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ
ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ПЕРШОГО РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ
(БАКАЛАВРСЬКОГО) СПЕЦІАЛЬНОСТІ
242 «ТУРИЗМ І РЕКРЕАЦІЯ»
ФАКУЛЬТЕТУ АГРОТЕХНОЛОГІЙ ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

СУМИ 2025

УДК 378.048.2:338.48
ББК 78.5

Укладачі: к.пед.н., доцент Коваленко О. В.;
д.п.н., професор Онопрієнко В. П.;
к.і.н., доцент Єпик Л. І.;
к.е.н., доцент Дяченко Л. А.;
к.с.-г.н., ст. викладач Новікова А. В.

Коваленко О. В., Онопрієнко В. П., Єпик Л. І., Дяченко Л. А., Новікова А. В.
П 58 Програма виконання переддипломної практики для здобувачів першого рівня вищої освіти (бакалаврського) спеціальності 242 «Туризм і рекреація» факультету агротехнологій та природокористування / укл. О. В. Коваленко, В. П. Онопрієнко, Л. І. Єпик, Л. А. Дяченко, А. В. Новікова. Суми, 2025. 31 с.

У програмі переддипломної практики надаються методичні рекомендації до виконання спеціальних завдань з фаху та написання звіту студентами факультету агротехнологій та природокористування ОС «Бакалавр» спеціальності 242 «Туризм і рекреація».

Рецензенти:

Собран І. В., к.с.-г.н, доцент, завідувач кафедри селекції та насінництва ім. М. Д. Гончарова Сумського НАУ

Анісов І. А., директор туристичного агентства «Поїхали з нами» (Сумська філія №2), м. Суми

Відповідальний за випуск:

Бакуменко О. М., к.б.н., доцент, декан факультету агротехнологій та природокористування Сумського національного аграрного університету.

Рекомендовано до видання Радою із забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти факультету агротехнологій та природокористування. Протокол № 11 від «12» травня 2025 року.

©Сумський національний
аграрний університет, 2025

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	5
Зміст переддипломної практики.....	12
Організація і керівництво практикою	19
Оформлення звітності про проходження переддипломної практики.....	23
Підведення підсумків практики та критерії оцінювання.....	25
Список рекомендованої літератури.....	27
Додатки.....	30

ВСТУП

Практична підготовка студентів закладів вищої освіти згідно із ст. 43 Закону України «Про вищу освіту» є однією з форм організації навчального процесу та обов'язковим компонентом освітньо-професійних програм для всіх освітньо-кваліфікаційних рівнів. Основним завданням практичної підготовки студентів є забезпечення якості підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр». Під час практики закладаються основи професійної діяльності, умінь та навичок, професійних якостей фахівця. Від якості виконання завдань у період практики залежить професійне становлення майбутнього фахівця.

Практична підготовка студентів здійснюється у відповідності із Положенням про проведення практики здобувачів вищої освіти Сумського національного аграрного університету, яке було введено в дію наказом ректора Сумського НАУ №151/од від 08.04.2025 р. з урахуванням нормативно-правової бази щодо організації освітнього процесу в Університеті <https://snau.edu.ua/practice/pro-praktichnu-pidgotovku/osnovna-informacija/>.

Програма та методичні вказівки проходження переддипломної практики для студентів розроблено відповідно цілей і завдань ОПП «Туризм» та навчального плану підготовки фахівців за ОС «Бакалавр».

Переддипломна практика здобувачів вищої освіти є обов'язковою частиною освітньо-професійної програми з підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 242 «Туризм і рекреація», невід'ємною складовою навчального процесу та заключним етапом їхньої освітньо-практичної підготовки. Переддипломна практика передбачена структурно-логічною схемою освітньо-професійної програми «Туризм», здійснюється на випускному курсі та орієнтована на закріплення і поглиблення теоретичних знань, здобуття умінь і навичок з виконання виробничих функцій та типових завдань діяльності, якими повинен володіти випускник-бакалавр для успішного виконання професійних обов'язків за

спеціальністю 242 «Туризм і рекреація» у сфері рекреації та туризму. Таким чином, переддипломна практика розглядається як адаптація здобувачів до умов і характеру майбутньої професійної діяльності.

Тривалість переддипломної практики регламентується відповідним графіком навчального процесу та складає 5 кредитів ЄКТС (5 тижнів). Календарний графік проходження практик розробляється перед початком практики керівниками від університету, узгоджується з керівниками від підприємств-баз практики з урахуванням місцевих особливостей баз і контингенту практикантів.

Програму складено відповідно до затвердженого стандарту вищої освіти від 04.10.2018 року №1068 за спеціальністю 242 «Туризм» галузі знань 24 «Сфера обслуговування» для першого (бакалаврського) рівня освіти.

Програма переддипломної практики – це розгорнутий план професійної підготовки за спеціальністю. Програма практики відображає сукупність тематичних занять, з вказівкою їх термінів проведення, відповідно вимогам кваліфікаційної характеристики навчального плану.

Головною метою переддипломної практики є: збирання матеріалів для кваліфікаційної (дипломної) роботи (проєкту), узагальнення та вдосконалення здобутих знань, практичних умінь та навичок, оволодіння професійним досвідом і підготовкою до самостійної трудової діяльності.

Завдання переддипломної практики:

- вивчення нормативних документів, які регламентують правове поле діяльності туристичних підприємств в Україні;
- поглиблене вивчення обраної теми дипломної роботи;
- збір первинної та вторинної інформації, необхідної для дипломної роботи;
- збір довідкового та інформаційно-аналітичного матеріалу для виконання кваліфікаційної роботи;
- аналіз та узагальнення зібраних матеріалів;
- набуття навичок дослідницької роботи у сфері туризму;

- підготовка структурних елементів дипломної роботи.

У результаті проходження переддипломної практики здобувач вищої освіти повинен сформулювати такі **програмні компетентності**:

Інтегральна компетентність

Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК5. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність працювати в міжнародному контексті та полікультурному середовищі.

ЗК8. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК9. Вміння виявляти, ставити і вирішувати проблеми

ЗК10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК11 Здатність спілкуватися іноземними мовами.

ЗК12. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК13. Здатність планувати та управляти часом.

ЗК14. Здатність працювати в команді та автономно.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК15.Знання та розуміння предметної області та розуміння специфіки професійної діяльності.

СК16.Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК17. Здатність аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал територій.

СК18. Здатність аналізувати діяльність суб'єктів індустрії туризму на всіх рівнях управління.

СК19. Розуміння сучасних тенденцій і регіональних пріоритетів розвитку туризму в цілому та окремих його форм і видів.

СК20. Розуміння процесів організації туристичних подорожей і комплексного туристичного обслуговування (готельного, ресторанного, транспортного, екскурсійного, рекреаційного).

СК21. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання туристичного продукту.

СК22. Розуміння принципів, процесів і технологій організації роботи суб'єкта туристичної індустрії та її підсистем.

СК23. Здатність забезпечувати безпеку туристів у звичайних та складних форс-мажорних обставинах.

СК24. Здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал.

СК25. Здатність використовувати в роботі туристичних підприємств інформаційні технології та офісну техніку.

СК26. Здатність визначати індивідуальні туристичні потреби, використовувати сучасні технології обслуговування туристів та вести презентаційну роботу.

СК27. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації.

СК28. Здатність працювати у міжнародному середовищі на основі позитивного ставлення до несхожості до інших культур, поваги до різноманітності та мультикультурності, розуміння місцевих і професійних традицій інших країн, розпізнавання міжкультурних проблем у професійній практиці.

СК29. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства

СК30. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу.

СК31. Здатність знаходити способи удосконалення туристичної інфраструктури для організації зеленого туризму.

СК33. Здатність розуміти особливості специфікації різних форм та видів туризму, застосовувати регіональний підхід при формуванні турпродукту.

Програмні результати навчання:

ПРН1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів.

ПРН2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та

суміжних наук. ПР03. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПРН3. Знати і розуміти основні форми і види туризму, їх поділ.

ПРН4. Пояснювати особливості організації рекреаційно-туристичного простору.

ПРН5. Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території.

ПРН6. Застосовувати у практичній діяльності принципи і методи організації та технології обслуговування туристів.

ПРН7. Розробляти, просувати та реалізовувати туристичний продукт.

ПРН8. Ідентифікувати туристичну документацію та вміти правильно нею користуватися.

ПРН10. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна).

ПРН12. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами туристичних послуг.

ПРН13. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей.

ПРН15. Проявляти толерантність до альтернативних принципів та методів виконання професійних завдань.

ПРН17. Управляти своїм навчанням з метою самореалізації в професійній туристичній сфері.

ПРН18. Адекватно оцінювати свої знання і застосовувати їх в різних професійних ситуаціях.

ПРН19. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань.

ПРН20. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН21. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності.

ПРН22. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях.

ПРН23. Глибоко усвідомлювати значення національної безпеки, збереження Української державності та функціонування інститутів, що її захищають; виявляти громадянську відповідальність і активну залученість у процеси її підтримання, керуючись принципами ціннісно-орієнтованого та етичного лідерства в професійній та громадській діяльності.

ПРН24. Застосовувати практичні навички у формуванні турпопродукту сільського зеленого туризму з урахуванням наявних туристичних та рекреаційних ресурсів регіону.

ЗМІСТ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Відповідно до навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Туризм» у Сумському національному аграрному університеті переддипломна практика проводиться в обсязі 5 кредитів ЄКТС, 150 годин (5 тижнів).

Переддипломну практику здобувачі вищої освіти проходять в державних та комерційних установах і закладах, підприємствах сфери обслуговування та культурно-розважальної сфери, фахівці яких спроможні забезпечити кваліфіковане керівництво практикою. Перелік можливих баз практик розміщено на веб-сторінці кафедри туризму: <https://agro.snau.edu.ua/kafedri/kafedra-turizmu/praktichna-pidgotovka-zdobuvachiv/>. Здобувачі вищої освіти можуть самостійно обирати об'єкт для проходження переддипломної практики.

Переддипломну практику студенти можуть також проходити в спеціалізованих фірмах та організаціях за кордоном. Зміст і завдання практики при цьому суттєво не змінюється за винятком особливостей, обумовлених законодавством країни, в якій студент бажає пройти практику.

Організація, навчально-методичне керівництво та виконання програми переддипломної практики забезпечується науково-педагогічними працівниками кафедри туризму факультету агротехнологій та природокористування Сумського НАУ. Викладачі кафедри забезпечують контроль і проводять консультації з усіх питань переддипломної практики. Відповідальність за організацію практики на виробництві покладається на керівників установ та організацій.

Основною формою організації праці є індивідуальна робота кожного здобувача вищої освіти під контролем досвідченого фахівця сфери туризму (ментора від бази практики).

Здобувачі вищої освіти перед початком практики отримують індивідуальні завдання для проходження переддипломної практики, які

розробляються керівниками від кафедри та погоджуються завідувачем кафедри туризму Сумського НАУ.

Виконання індивідуальних завдань під час проходження переддипломної практики є необхідним етапом підготовки студентів до написання кваліфікаційної роботи. Під час виконання завдань поглиблюються та закріплюються теоретичні знання з усіх дисциплін навчального плану, ведеться збір інформації та практична підготовка до виконання кваліфікаційної (бакалаврської) роботи. До початку практики студент разом із викладачем-керівником роботи визначають об'єкт дослідження, складають перелік питань, які повинні входити до розділів плану кваліфікаційної роботи. Згідно із розробленим планом роботи визначається обсяг інформаційних матеріалів, що повинні бути зібрані, систематизовані та проаналізовані у процесі проходження переддипломної практики.

Зміст, кількість та обсяг практичного матеріалу, що збирається студентом під час переддипломної практики, залежить від теми кваліфікаційної роботи, типу і виду об'єкта дослідження, мети, що ставиться при написанні роботи і погоджується студентом з керівником. В процесі проходження практики для підвищення фахового рівня підготовки студентів планується виконання відповідних індивідуальних завдань.

При проходженні переддипломної практики здобувачі виконують конкретні завдання, досліджуючи та вивчаючи питання, пов'язані з діяльністю визначеної бази практики.

Якщо базою практики є *комерційні або державні організації*, які надають туристичні послуги, то студенти, під час проходження практики, повинні визначити наступні питання:

1) Організаційна структура підприємства (організаційно-управлінська структура, схема цієї структури, зв'язок між підрозділами підприємства, розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників);

2) *Загальна характеристика організації* (структура наданих послуг за останні 3 роки, динаміка економічних показників діяльності, визначення причин їх змін тощо);

3) *Зв'язки підприємства* (постійні і основні партнери, умови роботи з ними, форма співробітництва підприємства з регіональними владними структурами, включаючи управління з питань туризму);

4) *Основні напрями діяльності підприємства* (види діяльності, якими займається підприємство, динаміка обсягів реалізації комплексного туристичного продукту, туристичних послуг тощо);

5) *Співробітництво з іноземними партнерами* (форми співробітництва, сфери спільної співпраці);

6) *Діяльність на зарубіжних (вітчизняних) ринках* (територіальна структура ринків збуту, на яких діє підприємство, вартісні обсяги реалізації на окремих ринках, їх аналіз протягом останніх 3 років, тенденції розвитку та їх причини, аналіз традиційних методів продажу та альтернативних варіантів діяльності на зарубіжних (вітчизняних) ринках, планування обсягів продажу в цілому та по ринках, договірні взаємовідносини з партнерами, проблеми їх регулювання, проблеми укладання та виконання міжнародних контрактів з наведенням конкретних прикладів);

7) *Участь у виставках, ярмарках*, включаючи міжнародні (цілі, які ставить підприємство, форми участі у ярмарках та виставках, витрати і доходи від участі у виставках, кількість та обсяги договорів, які були укладені на виставках та ярмарках, проблеми, які доводиться вирішувати підприємству в даній діяльності).

8) *Фінансово-економічний стан підприємства* (основні фінансові показники діяльності підприємства, їх динаміка за останні 3 роки).

9) *Ступінь розвитку інформаційної системи підприємства* (загальна схема документообігу підприємства, канали отримання зовнішньої інформації про ринки збуту, про конкурентів, про потенційних покупців та посередників тощо).

10) *Конкурентні позиції підприємства на ринку* (конкуренти, економічні та фінансові показники їх діяльності).

Якщо базою практики є *обласні (місцеві) управління (департаменти, відділи) з питань розвитку туризму* то студенти, під час проходження практики, повинні визначити наступні питання:

1) *Загальна характеристика управління* (сфера діяльності управління, його організаційна структура (схема структури та зв'язки між підрозділами управління, функціональні зв'язки з іншими регіональними органами управління, функції, розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції працівників управління);

2) *Міські та обласні програми розбудови та розвитку інфраструктури ринку туристичних послуг, програми сприяння розвитку малого та середнього підприємництва у туристичній галузі, програми сприяння зайнятості населення у туристичній галузі, програми формування туристичного іміджу міста, програми розвитку місцевих рекреаційно-курортних комплексів, програми раціонального використання природоохоронних території та заповідників, джерела їх фінансування;*

3) *Інвестиційне забезпечення розвитку туризму в регіоні* (загальний обсяг та структура інвестиційних ресурсів області, структура капітальних інвестицій за джерелами фінансування, потреба в інвестиційних коштах та інвестиційні пропозиції, включаючи іноземні, аналіз їх динаміки, ефективність інвестиційних вкладень, включаючи іноземні інвестиції, діяльність управління щодо пожвавлення інвестиційних потоків, запровадження новітніх технологій, їх вартість та ефективність, кількість та галузева структура підприємств з іноземними інвестиціями, фактори, які вплинули на їх формування та розвиток);

4) *Співробітництво з іноземними партнерами у сфері туризму* (форми співробітництва з іноземними партнерами, сфери спільної співпраці, економічний вплив на основні показники розвитку області та роботи

підприємств, обсяги та динаміка торговельних операцій між партнерами за останні 3 роки, отриманий передовий досвід, інформація, технології тощо);

5) *Співробітництво з міжнародними організаціями та професійними спілками, асоціаціями з метою обміну досвідом, участь у міжнародних програмах, проектах, вивчення та аналіз досвіду роботи установ, організацій з розбудови туристичної сфери;*

6) *Оцінка можливостей накопичення потенціалу (відповідно до чинників розвитку туризму): туристичного (забезпечення області, міста організаційно-економічними (туристична інфраструктура, нормативно-правова база тощо); соціально-економічного (рівень доходу, життя, освіти населення, чисельність та структура населення); природно-кліматичного (природно-географічний потенціал, природно-кліматичні умови); культурно-історичного;*

7) *Оцінка розвитку інформаційного забезпечення управління (департаменту) – загальна схема документообігу управління, канали отримання зовнішньої інформації, оцінка ступеня забезпеченості необхідною інформацією спеціалізованих підрозділів управління, вплив інформаційної системи на ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємств та регіону в цілому, перспективи її розвитку.*

Якщо базою практики є **заклади культури та мистецтва** то студенти, під час проходження практики, повинні визначити наступні питання:

1) *Загальна характеристика закладу культури та мистецтва (організаційна структура, зв'язки між підрозділами, їх функції, розподіл функціональних обов'язків та посадові інструкції);*

2) *Відпрацювання вмінь та навичок практичної та дослідницької роботи профільної спеціалізації на основі аналізу діяльності закладу культури та мистецтва; формування умінь пояснювати механізми появи та розвитку типових явищ регіональної культурної спадщини на основі аналізу культуро-творчого середовища туристичного продукту.*

3) *Вивчення особливостей діяльності закладу культури та мистецтва щодо розвитку туристичної дестинації шляхом організації та сприяння у проведенні фестивалів, ярмарок, конкурсів, концертів, виставок тощо.*

4) *Організація та участь у туристичних виставках і ярмарках, включаючи міжнародні (цілі, які ставлять заклади культури та мистецтва, форми участі у ярмарках та виставках, витрати і доходи від участі у виставках, кількість та обсяги договорів, які були укладені на виставках та ярмарках, проблеми, які виникли під час цієї роботи, ефективність виставок та ярмарок).*

5) *Накопичення досвіду соціокультурної взаємодії шляхом трансформацій індивідуальних і колективних культурних практик в закладах культури та мистецтва та набуття соціокультурної ідентичності, створеної в результаті розробки власних туристичних програм.*

6) *Можливість вивчення ідентичності й унікальності місцевого туристичного середовища, виявлення специфіки культурних практик туризму на локальному рівні.*

7) *Усвідомлення можливостей зміни класичних принципів вивчення туристичних практик і розробка та оволодіння технологіями накопичення вражень у культурному просторі туристичної дестинації закладу культури та мистецтва.*

Під час проходження практики здобувачі повинні ознайомитись з:

- історією створення та розвитку підприємства (статутними документами, напрямками діяльності тощо);
- нормативно-правовими документами, що регламентують діяльність бази практики;
- особливостями створення програм перебування для різних категорій споживачів у відповідності до контингенту, мети подорожі, виду ринку (міжнародного: закордонного та іноземного; внутрішнього туризму) та інших факторів;

- інформаційно-технічним забезпеченням підприємства, прикладними програмами для створення, просування на ринку та реалізації турпродукту;
- процесами резервування та бронювання;
- процесами організації туристичного обслуговування;
- організацією надання транспортних послуг, паспортно-візових послуг туристам;
- вимогами до складання фінансово-організаційного звіту про здійснення туристичної подорожі та ін.

Після закінчення практики студент звітується перед керівником про виконання індивідуальних завдань. **Форма звіту** – таблиці, графіки, схеми, інші письмові матеріали, що містять інформацію про об'єкт дослідження, письмовий аналіз поданих матеріалів.

ОРГАНІЗАЦІЯ І КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Відповідальність за організацію, проведення і контроль навчальної практики здобувачів вищої освіти покладається на керівників практики від кафедри туризму, завідувача кафедри туризму та декана факультету агротехнологій та природокористування Сумського НАУ, а також на проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи (згідно із розподілом посадових обов'язків).

Загальну організацію практики здобувачів на факультеті та контроль за її проведенням здійснює декан факультету агротехнологій та природокористування.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують завідувач кафедри туризму та керівники практики. До керівництва практикою залучають викладачів кафедри, які беруть безпосередньо участь в освітньому процесі.

Основною формою організації праці є індивідуальна робота кожного здобувача вищої освіти під контролем досвідченого фахівця сфери туризму та гостинності (ментора від бази практики).

Керівництво практикою від СНАУ. *Керівник практикою від кафедри:*

- розробляє та погоджує із завідувачем кафедри тематику індивідуальних завдань на практику;
- до початку практики проводить зі студентами, яких направлено на практику, інструктажі з охорони праці, оформлює відповідні документи;
- узгоджує із керівником практики від бази практики індивідуальні завдання на практику з урахуванням особливостей місця практики;
- видає студентам індивідуальні завдання на практику у строк, установлений Положенням про організацію виробничої практики студентів СНАУ;
- засвідчує відповідність баз практик критеріям її проведення;

- спільно з керівником практики від факультету розробляє проекти наказів про практику;
- бере участь у розподілі студентів за місцями практики;
- стежить за своєчасним прибуттям студентів до місць практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проведення;
- надає методичну допомогу студентам під час виконання студентами індивідуальних завдань і збирання матеріалів;
- проводить обов'язкові консультації щодо обробки та використання зібраного матеріалу для звіту про практику;
- інформує студентів про порядок подання звітів про практику;
- приймає захист звітів студентів про практику у складі комісії, на підставі чого оцінює результати практики студентів;
- здає звіти студентів про практику на кафедру.

Керівництво практикою від підприємства – об'єкта практики.

Відповідальність за організацію переддипломної практики на підприємстві або організації несе керівник підприємства чи організації, що укладав договір із СНАУ, або надіслав офіційний запит щодо можливості проходження практики у відведені терміни конкретної кількості студентів-практикантів. Він же наказом призначає керівника практики від підприємства чи організації з керівного складу з найбільш висококваліфікованих працівників.

Керівництво студентами-практикантами на робочих місцях здійснюється керівниками та провідними фахівцями підприємства чи організації, які мають повну вищу освіту. На початку практики керівник практики на підприємстві чи організації зобов'язаний провести організаційну зустріч зі студентами, а потім екскурсію по підприємству з метою ознайомлення студентів з основними видами діяльності підприємства, лінійними та функціональними підрозділами і відрекомендувати студентів-практикантів керівникам цих підрозділів; провести заняття-інструктаж по

вивченню правил внутрішнього розпорядку та поведінки на підприємстві, правил техніки безпеки, протипожежних правил.

Основні обов'язки керівників практики від підприємства чи організації:

- організація робочого місця та створення необхідних умов для проходження практики;
- забезпечення студентів необхідною інформацією про діяльність підприємства чи організації;
- залучення студентів-практикантів до активної участі у поточній роботі підприємства чи організації та їх структурних підрозділів;
- забезпечення студентів необхідними технічними засобами для обробки первинної інформації, підготовки звіту;
- контроль за виконанням програми практики;
- перевірка підсумкового звіту студента та оформлення відгуку.

Обов'язки студентів-практикантів. Після підпису наказу про розподіл на переддипломну практику студентам видаються відповідні направлення (договори). Вони є підставою для перебування студентів у відповідній організації протягом практики та пред'являються керівнику базової організації.

У період практики студент виконує роботи у відповідності із програмою на робочому місці під керівництвом штатного працівника підприємства чи організації і у цьому випадку він може розглядатися як стажист, дублер, практикант, асистент, помічник. Дозволяється зараховувати студентів в період проходження практики тимчасово на штатні посади, якщо робота на цій посаді не суперечить програмі відповідної практики і не перешкоджає виконанню завдань виробничої практики.

Використання студентів на робочих місцях, не передбачених програмою практики, не дозволяється.

Робочий час студента-практиканта встановлюється відповідно до діючого на підприємстві чи в організації внутрішнього розпорядку та режиму роботи. Тривалість робочого дня студента-практиканта не повинна

перевищувати при п'ятиденному робочому тижні 8 годин, а при шестиденному – 7 годин.

Здобувачі при проходженні практики зобов'язані:

- до початку практики отримати у навчальному закладі всі необхідні організаційно-методичні матеріали та консультацію щодо їх оформлення;
- своєчасно прибути на місце практики і документально оформити початок практики;
- дотримуватись трудової дисципліни, правил трудового розпорядку, техніки безпеки та інших норм;
- проводити роботу на місці практики згідно з отриманими завданнями у режимі роботи відповідних підрозділів підприємства;
- регулярно відвідувати керівника практики від СНАУ у дні його консультацій на кафедрі;
- виконати поставлені завдання у повному обсязі відповідно до програми практики та рекомендацій, наданих керівниками практики від СНАУ та від підприємства;
- нести відповідальність за якість виконуваної роботи;
- своєчасно оформити звітну документацію та подати її керівникам практики, скласти залік із практики.

ОФОРМЛЕННЯ ЗВІТНОСТІ ПРО ПРОХОДЖЕННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

Після закінчення практики студенти звітують про виконання усіх завдань програми практики. Метою складання звіту є визначення ступеня повноти вивчення об'єкту практики і виконання студентом програми практики. Звіт має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики.

Першою сторінкою звіту є *Титульний аркуш* (ДОДАТОК А).

Другою сторінкою є *Зміст*.

Наступною частиною звіту є *Вступ*. У вступі студент повинен сформулювати основну мету, завдання практики, а також коротко описати свою діяльність під час практики.

В основній частині розкривається зміст практики відповідно до завдань програми практики.

У висновках формулюється практичне значення та основні висновки про проходження практики.

Додатками до звіту можуть бути копії документів, значні за обсягом таблиці, схеми, фото звіти, тощо.

Вимоги до оформлення звіту з навчальної практики. Результати проходження практики студент оформляє як *письмовий звіт*. Він повинен мати чітку побудову, логічну послідовність, переконливу аргументацію, ґрунтовність висновків.

Загальний обсяг складає до 20 сторінок формату А4. Поля слід залишати з чотирьох сторін аркушу: *ліве* – 30 мм, *праве* – 10 мм, *верхнє і нижнє* – 20 мм. *Шрифт* – Times New Roman, *кегель* – 14, *інтервал* – 1,5. Текст друкується на одній стороні аркушу. *Сторінки* роботи повинні бути пронумеровані (у правому верхньому кутку аркуша), нумерація наскрізна, починаючи з першої сторінки (на першій сторінці номер не ставиться). Аркуші роботи повинні бути зшиті. Якщо у звіті є малюнки і таблиці на

окремих сторінках, а також додатки – їх необхідно включити в наскрізну нумерацію.

Таблиці розміщуються в тексті роботи одразу після абзацу, який містить перше посилання на цю таблицю (за винятком великих за обсягом таблиць, які необхідно винести у додатки). Слово «Таблиця» з вказівкою її порядкового номера друкується із вирівнюванням по правому краю, а її назва – на наступному рядку із вирівнюванням по центру.

Схеми, рисунки і діаграми розміщуються в тексті роботи одразу після абзацу, що містить перше посилання на цю схему (рисунок). Нумерація рисунків – наскрізна із використанням арабських цифр. Назва рисунку друкується безпосередньо під ним.

Презентація повинна бути виконана у редакторі Microsoft Power Point або інших і має наочно та вичерпно описувати діяльність підприємства чи організації, та відображати результати виконання індивідуального завдання. Презентація має допомагати студенту під час захисту звіту, доповнюючи й уточнюючи надані дані. Обсяг презентації – 10-15 слайдів.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оформлений звіт (в електронному вигляді) студент подає на перевірку керівникові практики. Останній знайомиться зі звітом, візує його на титульному аркуші.

В останній день переддипломної практики студент здає на кафедру оформлений належним чином звіт (в електронній формі). У випадку наявності суттєвих відхилень від вимог щодо змісту та оформлення звіту, він повертається на доопрацювання.

За підсумками переддипломної практики проводиться семестровий контроль у формі заліку або диференційованого заліку, який виставляється у останній день практики.

При оцінюванні звіту з переддипломної практики враховуються критерії, представлені нижче (табл. 2 та 3):

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
69-74	D	задовільно	
60-68	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Таблиця 3

Критерії диференціації оцінок

Оцінка	Критерії диференціації
Відмінно	Зміст і оформлення звіту бездоганні. Повні і точні відповіді на всі запитання під час обговорення результатів практики.
Добре	Несуттєві зауваження щодо змісту й оформлення звіту. У відповідях на запитання під час обговорення результатів практики студент допускає окремі неточності, хоча загалом має тверді знання.
Задовільно	Недбале оформлення звіту. Переважна більшість питань програми практики у звіті висвітлена, однак мають місце окремі помилки. При відповідях на запитання під час обговорення результатів практики студент відчуває себе невпевненим, збивається, припускається помилок, не має твердих знань.
Незадовільно	Таку оцінку виставляють студентів, якщо у звіті висвітлені не всі розділи програми практики, або звіт підготовлений не самостійно. На запитання під час обговорення результатів практики студент не дає задовільних відповідей.

Здобувач вищої освіти, який не виконав програму практики без поважних причин, одержує незадовільну оцінку, тобто має академічну заборгованість, яку ліквідовує у встановленому порядку – шляхом повторного проходження практики і захисту її вперше перед керівником практики, а вдруге – перед комісією. Якщо програму практики здобувач не виконав з поважної причини, Університет надає можливість проходити її повторно.

Підсумки кожної практики обговорюють на засіданні кафедри, загальні підсумки проходження практики здобувачами факультетів розглядаються на вченій раді факультету, а загальні підсумки проходження практики здобувачів Університету підбивають на Вченій раді СНАУ.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Ваш гід в законодавстві України / Законодавство України. URL: <http://kodeksy.com.ua/index.htm>
2. Вишневська О. О., Парфінченко А. Ю., Сідоров В. І. Туристичне країнознавство : підручник. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. 594 с.
3. Віндюк В. А., Гурова Д. Д., Корнієнко О. М. Рекреалогія та курортна справа: навчальний посібник для студентів спеціальностей «Готельно-ресторанна справа», «Туризм». Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. 268 с.
4. Гаврилов В.П. Інформаційні системи і технології в туризмі : навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2016. 168 с.
5. Галасюк С. С., Нездоймінов С. Г. Організація туристичних подорожей та екскурсійної діяльності : навч. посіб. Друге видання, доповнене і допрацьоване. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. 248 с.
6. Грабовський Ю.А., Скалій О.В., Скалій Т.В. Спортивний туризм: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга - Богдан, 2019. 304 с.
7. Григор'єв Ю. О. Туристичні ресурси України. Київ : «Знання», 2019. 352 с.
8. Жарков Г. М. Правове забезпечення міжнародного туризму. Київ : Кондор, 2019. 486 с.
9. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995р. URL : <https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80>.
10. Івченко А. Міста України. Довідник. Київ : НВП «Картографія», 2019. 656 с.
11. Історико-культурний туризм: український та зарубіжний досвід. Збірник матеріалів Другої міжнародної науково-практичної конференції (Київ, 11 лютого 2022 р.). / Редкол.: І. Патриляк (голова), М. Маркова, О. Реєнт, В. Капелюшний, І. Ілієв, О. Гончаров, М. Казьмирчук, Р. Конта, А. Коцур, В. Пилипенко, Н. Терес. Київ : Видавництво Ліра-К, 2022 .462 с.

12. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. Чернівці : Книга ЧЧІ. 2017. 300 с.
13. Козловський О. Ю., Борисюк Б. В. Екологічний туризм : навч. посіб. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2018. 202 с.
14. Кулиняк І. Я., Карий О. І., Прокопишин-Рашкевич Л. М., Огінок С. В., Бондаренко Ю. Г. Європейський досвід популяризації історичної спадщини та культурного туризму: навчальний посібник. Львів: Растр-7, 2023. 254 с.
15. Леоненко Н. А. Державне регулювання туристичної сфери: теорія, методологія, практика: монографія. Харків : НУЦЗУ, 2021. 324с.
16. Леоненко Н. А. Організація екскурсійної діяльності: конспект лекцій. Харків: НУЦЗУ, 2019. 167 с.
17. Малахова С. М., Черепок О. О., Волох Н. Г. Курортологія та курорти України : навч. посіб. Запоріжжя : ЗДМУ, 2019. 105 с.
18. Мальська М. П. Туристичне країнознавство. Європа: навчальний посібник. Київ : Видавництво «ЦУЛ», 2019. 224 с.
19. Мальська М. П. Туристичне країнознавство. Азія та Океанія: навчальний посібник. Київ : Видавництво «ЦУЛ», 2019. 184 с.
20. Мальська М. П., Антонюк Н. В., Занько Ю. С., Ганич Н. М. Країнознавство. Теорія та практика : навч. посіб. Київ : Центр навч. л-ри, 2017. 528 с.
21. Мельниченко О. А., Шведун В. О. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні : монографія. Харків : Вид-во НУЦЗУ, 2017. 153 с.
22. Невенченко А. І. Інфраструктура туризму : конспект лекцій. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2016. 95 с.
23. Організація туризму: навч. посіб. /І. М. Писаревський, С. О. Погасій, М. М. Поколодна та ін.; за ред. І. М. Писаревського. Харків : ХНАМГ, 2017. 541 с.
24. Панкова Є. В. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. Київ: Альтерпрес, 2019. 352 с.

25. Петранівський В. Л., Рутинський М. Й. Туристичне краєзнавство: навч. посіб. Київ: Знання, 2017. 575 с.
26. Покоłodна М. М. Туристські ресурси України : підручник / М. М. Покоłodна, Т. В. Гордієнко, І. Л. Полчанінова ; Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2019. 222 с.
27. Пономаренко В. І. Менеджмент закладів оздоровлення та відпочинку в рекреації. Київ: Денеб, 2020. 416 с.
28. Правик Ю. М. Маркетинг туризму. Київ: Знання, 2018. 303 с.
29. Руденко В. П., Вацеба В. Я., Підгірна В. Н., Цепенда М. В. та ін. Менеджмент туристичної індустрії : підруч. у 3-х частинах. Чернівці : Чернівецький національний університет, 2019. 504 с.
30. Рутинський М. Й. Замковий туризм в Україні. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 431 с.
31. Світовий туризм : конспект лекцій. Для здобувачів вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 242 «Туризм» за усіма формами навчання / Укладач А.Л. Помаза-Пономаренко. Харків : НУЦЗУ, 2020. 150 с.
32. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 24 – Сфера обслуговування, спеціальність 242 – Туризм. Наказ Міністерства освіти і науки України 04.10.2018 р. № 1068. Київ : Офіційне видання МОН, 2018.
33. Суми. Запрошуємо до знайомства: Путівник / авт. тексту Д. В. Кудінов; кер. проекту І. О. Дяденко, В. К. Шейко; ред. М. Л. Охрименко. Київ : Фолігрант, 2019. 160 с.
34. Тарасова В. В., Нестерчук І. К., Ковалевська І. М., Осіпчук А. С. Географія туризму. Екологічний туризм : підручник. Житомир, 2021. 252 с.
35. Туристична діяльність в Україні. Сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. URL:
http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/tur.htm

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Кафедра туризму

ЗВІТ

про проходження переддипломної практики

за період з «___» _____ 202__ року

по «___» _____ 202__ року

Виконав (ла):

здобувач (ка) вищої освіти

_____ курсу _____ групи

Спеціальності _____
(Шифр та назва спеціальності)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник: _____

(посада, вчене звання)

(Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Національна шкала _____

Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

Коваленко Олександр Вікторович

Онопрієнко Володимир Петрович

Єпик Лариса Іванівна

Дяченко Лідія Антонівна

Новікова Анна Віталіївна

ПРОГРАМА ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОЇ ПРАКТИКИ

**для здобувачів першого рівня вищої освіти
(бакалаврського) спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
факультету агротехнологій та природокористування**

Суми, РВВ, Сумський національний аграрний університет,
вул. Г. Кондратьєва, 160

Підисано до друку: травень, 2025 р.

Формат А5:

Гарнітура Times New Roman

Тираж: 100 примірників

Замовлення _____

Ум. друк. арк. 1,3
